

Fig. 1. Kirken set fra sydvest med Kirkedalen i forgrunden. KdeFL fot. 1997. - *The setting of the church in the landscape at the top of the southern slope.*

VEDSLET KIRKE

VOER HERRED

Landsbyen er nævnt første gang 1391 og sognet 1405,¹ begge gange i forbindelse med jord til Ring kloster. Kirken omtales tidligst 1524,² da den bidrog med 18 mark til Frederik I.s ekstraskat, den såkaldte landehjælp.

Kirkens ejerforhold i middelalderen er ikke kendt. Ved reformationen overgik den sandsynligvis til kongen, der 1572³ havde kirketiende bortforpagtet til Jens Grøn i Hoved(gård).

Som led i gældssaneringen efter svenskekrigene solgte Christian V 1689⁴ kirken til sekretær i Danske kancelli Peder Rodsteen, som samme år afhændede den til sin bror, admiralen Jens til Rodsteenseje ved Odder. 1707⁵ tilhørte kirken enkedronningens kammerjunker Henrik Bielke, som dette år skødte den til justitsråd Bendix Lassen på Åkær. Fra ham kom den på et ukendt tidspunkt til amtmand Jørgen Grabow på Urup, bevidnet 1726,⁶ hvis enke, Margrethe Øllegaard Rantzau Grabow (jfr. tårn) 1772 solgte kirken til Frederik Christoffer Trampe til Hovedgård,

hvorefter den erhvervedes af sønnen, kammerherre, greve Jørgen Ditlev (jfr. falterklæder, fmessehagel, falterskranke og inventaroversigt). Han skødte den 1785⁷ til kammerråd Peder Herschend, der 1788 lod den indgå i slægtshuset Herschendsgave i nabosognet Fruering (jfr. gravplads). Kirken forblev under denne gård, indtil den overgik til selveje 1. januar 1916.

1615⁸ betalte kirken for tre *tiggertegn* »til stakler i sognet«.

Siden 1965 har kirken været *anneks* til Ørridslev, før den tid var den anneks til Torrild (jfr. s. 2619), hvilket er bevidnet 1571.⁹

Ifølge *sagnet*¹⁰ havde man forsøgt at rejse kirken på højen *Troldkirke*, men hvad man byggede om dagen, blev af trolde revet ned om natten. To sammenbundne stude blev da sluppet løs, og hvor de lagde sig, opførtes kirken. Den nævnte høj befinder sig i området Heden, godt to kilometer sydøst for kirken, hvor der fra tid til anden er fundet granitsten, stumper af tegl o.a.

Fig. 2. Kirken set fra syd. Sylvest Jensen fot. 1947. KglBibl. - Aerial view of the church.

I det bølgende, højtliggende landskab rejser kirken sig på en jævnt rundet bakke, der mod syd falder ned i slugten, hvor Kirkedalsbækken strømmer. På denne side er der et flot panorama (fig. 1). På sit videre løb passerer bækken Hedemølle, før den slutter sig til Ringkloster å. I ældre tid lå kirken temmelig frit mellem landsbyerne Grumstrup, Assendrup og Vedslet, hvor kirkegården udgjorde en enklave ved kanten af sidstnævntes ejerlav. Yderligere bemærkes (jfr. fig. 41), at kirken er lagt umiddelbart oven for broen over den nævnte bæk, hvor de tre ejerlavsgrenser løber sammen.

Den rektangulære kirkegård hegnes mod vest, syd og på østsiden søndre halvdel af et kraftigt stendige. På den øvrige strækning i øst og langs hele nordsiden strækker sig siden 1940'erne en mur af opstablede marksten. Siden den første omtale i begyndelsen af 1600'erne har hegnet bestået af rå kamp, der efter jævnlige nedskridninger måtte lægges op og udbedres med tilkørte sten og græstørv.⁸

Indgangene udgøres af en port i nord og en fodgængerlåde i øst, hvis udformning delvis går tilbage til 1940'erne. Begge steder er der jernfløje med stænger, ophængt på gråmalede, støbte piller, som den kongelige bygningsinspektør ønskede hvidt; navnlig dem ved lågen er temmelig kraftige. De to ved porten er foroven aftrappede og hver kronet med et jernkors. 1616⁸ »forfærdigede« en snedker en låge; i begyndelsen af 1680'erne¹¹ blev port og låge opmuret, og i lågen lagdes en *†rist* af træ. 1748¹² bemærkede synet, at vestre låge var ringe, mens præsten i sin beskrivelse af forholdene 1791¹³ fandt port og låger »tilstrækkelige«. *†Låge* i sydvestre hjørne, der stod i forbindelse med sti til Grumstrup, nævnes sidste gang 1929.

Ligkapel i kirkegårdens nordvestre hjørne med toilet og rum for graveren og hans udstyr er fremkommet ved forlængelse 1996 af bygning fra 1929. Det enkle, hvidkalkede hus med port mod øst er tækket med røde vingesten. Teglhængt *†bindingsværksbygning* opførtes 1614⁸

Fig. 3. Kirken set fra nordøst. Fotografi omkring år 1900 i NM. - *The church seen from the north-east.*

til præstens heste og vogn; 1861¹⁴ rejstes teglhængt, grundmuret tårn til materialer.

Beplantning langs alle sider af yngre seljerøn, der har afløst elm. Planering og beplantning nævnes 1872.¹⁴ Der er *pikstensbro* omkring kirken; synet fremsatte 1909¹⁵ ønske om fortov af den autoriserede bredde på halvanden fod.

BYGNING

Kirken består af apsis, kor og skib, som må være opført omkring år 1200. Før reformationen er der i koret indbygget hvælv og tilsyneladende i sammenhæng hermed er apsis skilt fra med en lukkemur med en døråbning på hver side af det ved samme lejlighed udflyttede alterbord. I samme tidehvert, dvs. i begyndelsen af 1500'erne, er der ved skibets vestende rejst et tårn og ved norddøren tilføjet et våbenhus. I dag præges bygningen af relativt store jernvinduer fra 1870'erne. Orienteringen har nogen afvigelse mod syd.¹⁶

På flere punkter kan den oprindelige bygning lede tanken hen på kirken i Tulstrup (s. 3682);

det drejer sig navnlig om apsis, der er forholdsvis lille og har relativt ringe murtykkelse, ligesom dens byggemateriale afviger fra den øvrige kirkes. Apsidens ydre diameter svarer til korets bredde, hvilket forhold genfindes i Tulstrup; samtidig synes det indre af skibet i Vedslet at være proportioneret omtrent som i Tulstrup.

Vedslet kirke er rejst med facader af kvadre og bagmure af marksten; dør- og vinduesåbninger såvel som triumfbuen er kvadersat. Helt op i spidsen er korgavlen og skibets vestre gavle udvendig af kvadre, indvendig af rå kamp.¹⁷ Murene står på en skråkantsokkel, der ikke afbrydes ved indgangene og særligt på koret er lagt med meget store sten, hvoraf nogle er omkring 170 cm lange. Skiftegangen mellem kor og skib er gennemgående. Apsidens sokkel er næsten forsvundet; denne omstændighed og det lidt, der er bevaret, tyder på, at den har været af frådsten. Det samme antog Uldall i sin tid, men også dengang var det på grund af puds vanskeligt at bestemme materialet i murværket. Tilsyneladende

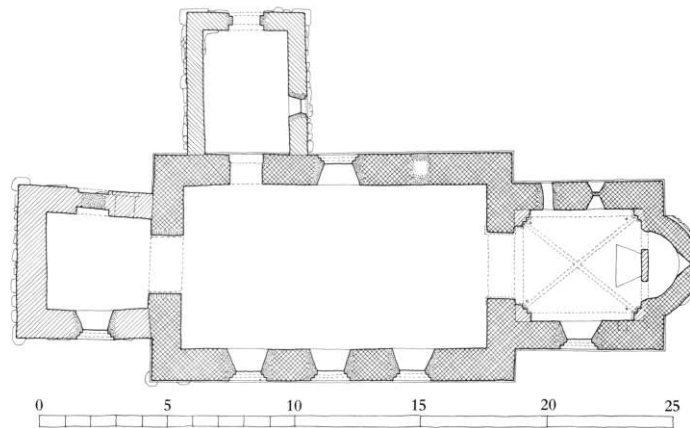

Fig. 4. Grundplan 1:300. Målt af Mads Hjuler og Kurt Lorenzen 1987, tegnet af KdeFL 1997. - *Ground-plan*

består apsimuren af en blanding af frådsten og rå kamp, mens den tilhørende halvkuppel vist udelukkende er af den letbearbejdelige og lettere kildekalk.

Døre. Skibet har haft to indgange, hvoraf den søndre er tilmuret og kun med usikkerhed skimtes på den omsatte og ændrede facade. Den nordre er derimod i brug, men omdannet 1862 ved borthugning af døranslaget. Den rektangulære åbning måler i vægplan 251x133 cm. Overliggeren er glat på forsiden, men på den kalkede og halvt dækkede underside forsynet med ramme og måske rankedekoration i relief.

Brudstykke af *tympanon* (fig. 7) er indsat i indersiden af kirkegårdens nordre hegnsmur ved porten. Stykket er af grålig granit og måler ca. 55x31 cm, dybden kan ikke registreres, og alle sideflader er glathuggede. Inden for en plan ramme krummer sig en ranke af slynget akantusbånd omkring en figur, ligeledes i relief, som kunne være en vinge, men næppe lader sig identificere med sikkerhed.

Af *vinduer* er kun bevaret det i korets nordmur, som var i brug 1862,¹⁴ men nu er lukket i lysningen og på begge sider registreres som niche (udvendig 126x73, indvendig 128x69 cm). Overliggeren er rektangulær, og to lignende står på kirkegården med vinduesbredder på 68 og 69 cm; den ene måler 47x98 cm, den anden beskadiget foroven. I hver af skibets langsider har været to lysåbninger (jfr. nedenfor). Desuden er

apsidens vindue i brug, omend ganske omdannet i den nu rektangulære lysning og i ydersiden. I facaden skimtes den ældre, rundbuede form, der har haft markant skrå smige, ligesom det er tilfældet indvendig.

I det *indre* står den rundbuede koråbning, hvis bredde er over en trediedel af triumfvæggens længde. Buens stik hviler på profilerede *kragband* af granit (fig. 6). På vestsiden af den nederste hjørnekvader i triumfbuens nordside er i 3,5

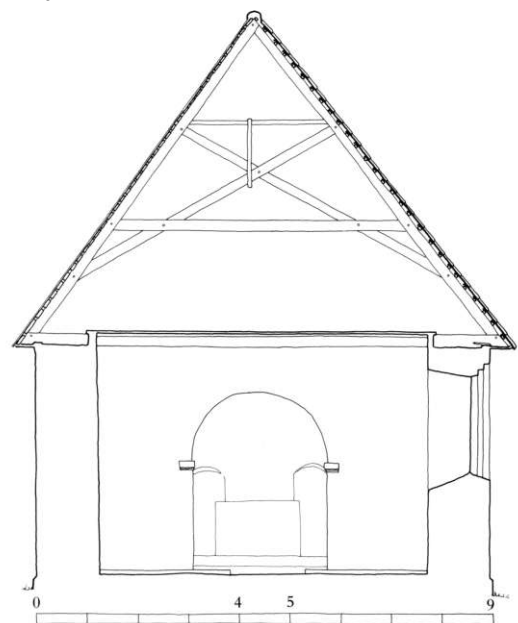

Fig. 5. Tværsnit i skibet set mod øst 1:150. Målt af Mads Hjuler og Kurt Lorenzen 1987, tegnet af KdeFL 1997. - *Section of the nave looking east.*

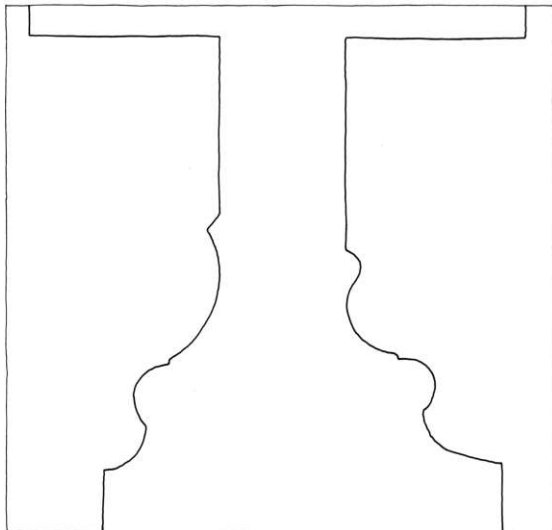

Fig. 6. Kragbånd i korbuen 1:3 (s. 4674). KdeFL 1996.
- The string courses of the chancel arch.

cm højt relief fremstillet et hundelignende dyr (fig. 8), hvis nederste parti nu skjules af gulvet; aflæselig højde 43 cm. Dyret sidder på sin bagdel, hvor en haledusk er antydnet, med hævede forpoter i bevægelse væk fra korindgangen. Det spidssnude hoved er temmelig naturalistisk med stort, indristet øje, svagt åbentstående mund og to ører. Uldall anså dyret for et lam.

I korets sydvæg er 76 cm over det nuværende gulv udsparet en 40 cm dyb, rektangulær niche på 29x37 cm.

Fig. 7. Brudstykke af tympanon (s. 4674). Henrik Wichmann fot. 1997. - Fragment of tympanum, now included in the wall of the churchyard.

Indersiden af apsishvælvet går i et med væggen og dækkes afpuds og kalk, mens oversiden er utilgængelig.

Ændringer og tilføjelser. På linie med de fleste andre blev Vedslet kirke i generationerne før reformationen 1536 genstand for ombygning og suppleret med tårn og våbenhus. Formentlig er denne omdannelse indledt med indbygning af korhvælvet, der nok skal dateres til Jens Iversen Langes tid som biskop (jfr. kalkmalerier). Her er på falsede hjørnepiller opmuret et sædvanligt krydshvælv med retkantede halvstensribber. På pillerne er vederlag angivet med et fremkraget skifte, og i hvert af rummets fire hjørner sidder i en afkapperne et afløbshul.

Fig. 8. Billedkvader ved koråbningen (s. 4674). Henrik Wichmann fot. 1997. - Figured ashlar in the east wall of the nave, beside the entrance to the chancel.

Ejendommelig er situationen i rummets østside, hvor der i sammenhæng med hvælvslagningen og kombineret med den ældre apsishvælvet er opmuret en væg, som adskiller apsis og kor. Til hver side for alteret er i muren anbragt en fladbuet døråbning, som forbinder de to afsnit; det halvrunde apsisrum er utvivlsomt identisk med den lokalitet, som 1680-81¹¹ benævnes sakristi. Denne brug af apsis behøver ikke at have været forudset ved murens opførelse; i hvert

Fig. 9. Kirken set fra sydøst. KdeFL fot. 1996. - *The church seen from the south-east.*

fald peger indretningen, der har en parallel i Nørre Snede (s. 4224), på en ændret funktion i koret i senmiddelalderen.

Tårnet, der i grundplan er svagt trapezformet, præges på sydsiden og det meste af vestsiden af skalmuring; sådanne udbedringer er tidligst nævnt 1616⁸ og fandt senest sted i 1960'erne. Bygningen står på en syld af marksten, der mest iøjnefaldende træder frem på vestsiden. Nordfacaden, der som nævnt er den bedst bevarede, synes overvejende at bestå af marksten; rå kamp er også anvendt indvendig i tårnrummet, mens væggene højere oppe er af munkesten i munkeforbandt.

Det enkle tårnrum er, ligesom det er tilfældet adskillige steder på egnen, karakteristisk ved fra begyndelsen at have haft en direkte adgang udefra. Ved midten af forrige århundrede benævntes rummet kapellet, og man mente, at der her tidligere havde været henstillet kister.¹⁴ Dørhullet i tårnrummets nordside, der i dag er tilmu-

ret, har i den fladbuede gennemgang vist været 132 cm bredt at dømme efter murværket i den indre, fladbuede niche. I den spidsbuede niche udvendig er lukningen mindre entydig. Rummet er bragt i sammenhæng med skibet ved en forholdsvis lille, fladrundbuet åbning, hvor vederlag i hver side tegnes med et fremkraget skifte. Form og størrelse af denne tårnbue, sammenholdt med en lidt uklar post i regnskabet for 1617-18,⁸ da Lars murmand fra Skanderup fik betaling for at »nedbryde gavlen mellem kirken og tårnet og opsætte igen«, lader antage, at buen stammer fra denne tid. I vore dage kan tårnrummet aflukkes fra skibet med en tofløjet dør, og man bemærker, at kun i perioder har rummet været inddraget (jfr. inventar).

Det store vindue i sydsiden svarer til kirkens øvrige og er indsat 1873,¹⁴ fra begyndelsen har der næppe været åbning her.

Til de øvre etager i det forholdsvis lave tårn er der adgang udefra ad en højtsiddende, 78 cm

Fig. 10. Kirken set fra øst. KdeFL fot. 1997. - *The church seen from the east.*

bred passage østligt på nordsiden. En udvendig trappe med jernvanger og trin af eg, der er opstillet 1896,¹⁴ fører op til den rundbuede åbning, som udvendig er fæstet for døranslag. I mellemtagen er der ingen lysåbninger, mens klokkestokværket, der knap løfter sig over skibets tagryg, har glamhuller mod tre verdenshjørner. Den fladbuede, udvendig fælsede åbning i sydsiden må være frembragt ved en affacadeens skalmuringer. Derimod er glamhullerne mod nord og vest af den tvedelte type (fig. 11), som træffes mange steder i stiftet, og som antagelig er inspireret af lydåbningerne i tårnet ved domkirken i Århus (s. 237). Dog er de to huller i hver af dobbeltåbningerne ikke, som det ellers ofte er tilfældet, placeret i et fælles spejl, men de ydre false forenes foroven i en aftrapning på den midtdelende søjle (diameter 29 cm), ligesom på nabokirken i Torrild (s. 2624). På indersiden sidder hver dobbeltåbning i en 150 cm bred, fladbuet niche, der dog navnlig i vest er noget æn-

dret. I klokkerummets ombyggede østside har der været to fladbuede, mindre nicher, hvoraf den nordre er delvis bevaret; formentlig har der her været et glamhul til hver side for skibets tag, svarende til dispositionen i Torrild og enkelte andre steder.

Mens tårnets østre taggavl er fornyet, er den vestre i behold, omend repareret i udstrakt grad; oprindeligt har der formentlig været $\ddagger$ kamtakker. Gavlen prydes med fem højblændinger på fælles fodlinie; deres øvre udformning, der nu støder sammen med taginddækningen, er ændret; muligvis er midtblændingens spidsbue oprindeligt.

Tårnet er første gang nævnt 1616,⁸ da murerne Lars fra Skanderup og Hans fra Horsens udbedrede syd- og vestsiderne; i fortsættelse heraf udførtes den ovenfor formodede åbning mellem skib og tårnrum. Ved denne lejlighed fik tårnet øjensynlig en hovedstandsættelse, idet også klokkestolen og et loft blev udbedret. I sin be-

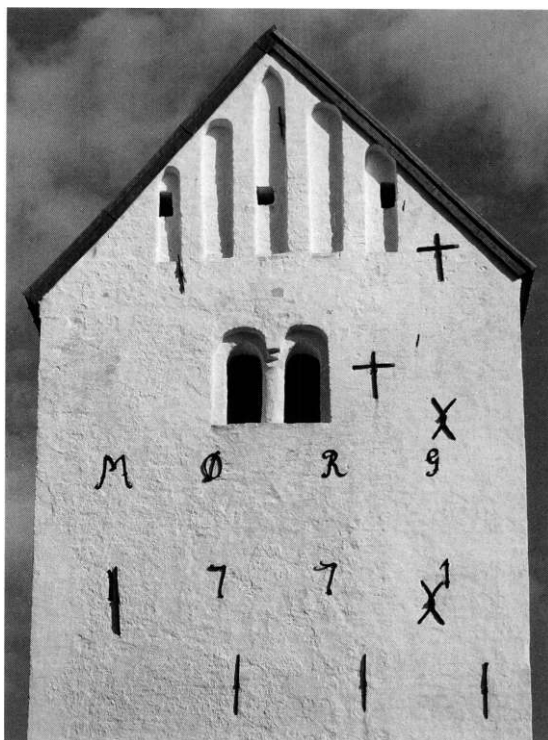

Fig. 11. Tårnets vestre glamhul (s. 4677). KdeFL fot. 1996. - Belfry lights in the west side of the tower.

skrivelse 1791¹³ oplyser præsten, at tårnet fik en grundig restaurering i fru Grabows sidste leveår, hvilket samstemmer med vestfacadens jernbogstaver og -tal: M Ø R G 1771, der står for kirkeejeren (jfr. s. 4671) Margrethe Øllegaard Rantzau Grabow (jfr. s. 4497). Ved en istandsættelse af tårnrummet 1873¹⁴ blev en stige, der fungerede som opgang til mellemstokværket, flyttet udenfor, loftet pudset og det nævnte vindue sat i.

Våbenhuset er lagt foran skibets norddør, hvilken placering, i samspil med terrænforholdene, måske hænger sammen med landsbyerne Assendrup og Grumstrups betydning i sognet. Også indgangen til tårnrummet sidder i nordsiden.

På en synlig markstenssyld er den langstrakte, lave bygning rejst af munkesten. Et savsnitsbånd forløber på gavlen over indgangens spidsbuede spejl, der 1930 er ommuret i sammenhæng med dørhullet, der nu er fladbuet. 1791¹³ nævner præsten, at der er et »hul« over kirke-

døren, formentlig et vindue i karmen over fløjen, hvorfra rummet fik lys. Synsprotokollens beskrivelse 1862 omtaler et tilmuret vindue, mens man samme år foreslog to nye sat ind. Det eksisterende, fladbuede støbejernsvindue i østmuren stammer måske fra ombygningen 1930 (jfr. fig. 3).

Våbenhuset er tidligst omtalt 1616,⁸ da en del nedblæste tagsten skulle fornyes. Rummet, der 1791¹³ manglede loft, har at dømme efter de opstikkende sten i nordvestre hjørne antagelig haft *†murede bænke*.

Kirkens *vedligeholdelse* i øvrigt i nyere tid synes gennemgående at have været god. Første herhenhørende omtale er fra 1615 og drejer sig om, at der på ladegården i Skanderborg var indkøbt et parti mursten, uden tvivl med henblik på den almindelige istandsættelse i de følgende år (jfr. ovenfor, tårn). Bl.a. nævnes, at »tindingen (kamtakker) på kirken« blev repareret og afdækket med tagsten. Det oplyses, at murer Lars, som medvirkede i entreprisen, blev hentet i Ring (jfr. s. 4004) og bagefter transporteret til Adslev (jfr. s. 3104).⁸ Omkring år 1700¹⁸ var loftet adskillige steder faldet ned, og 1753 noterede synet gennemrådnede loftsbrædder. Siden har der tilsyneladende ikke været alvorlige mangler, 1786 karakteriseredes tilstanden endda som fin.¹² Uden nærmere specifikation omtales reparation 1820.¹⁹

1862 blev skibets loft pudset, tårnrummets fulgte som nævnt 1873. Denne tilstand afløstes 1933 af den nuværende med træloft og synlige bjælker, alt med en livlig dekoration i blå og grå farver. På bjælken nærmest triumfmuren står det nævnte årstal og initialerne P J B, vistnok for en lokal maler, Bagger. Ventilationsåbningen i korets nordmur er tilvejebragt 1904.¹⁴

Gulvene er senest rettet op og udbedret 1993-94 ved arkitekterne Vilhelmsen, Marxen og Bech-Jensen, Århus. I koret ligger sekskantede, røde og gule teglfliser, der formentlig går tilbage til et ønske 1863¹⁵ om fornyelse i sammenhæng med alterskrankens omdannelse. I skibet er der gule teglfliser, i tårnrum og våbenhus gule sten på fladen. 11700rne og endnu 1862 lå der mursten de fleste steder.

Fig. 12. Indre set mod øst. H. Wichmann fot. 1996. - Interior to the east.

Alle *vinduer* går tilbage til 1870-73, da bestræbelser på harmoni ved ensartethed var i højsædet; indvendig er de rundbuede, smigede og glatpudsede i sammenhæng med væggen. Rammernes jernstel har adskillige paralleller på eg-

nen, bl.a. i Hylke; udvendig er åbningerne dobbeltfalsede. En fornyelse af vinduer indledtes i 1830'erne²⁰ i skibets sydside; dog var de fleste 1862 firkantede og af træ ifølge synsprotokollens beskrivelse. 1870 indsattes et nyt i koret og et par

Fig. 13. Indre set mod øst o. 1900. Ældre fot. i NM. - *Interior to the east.*

år efter tre i skibet; det i nordsiden fulgte det følgende år til afløsning af »de to små«.¹⁵ Utvivlsomt er de to ovennævnte overliggere udtaget ved denne lejlighed.

Tagene, der har sorte sugfjæl og røde vindske-der, er i vore dage bemærkelsesværdige ved at have forskelligt materiale på de to sider, hvilket tidligere ikke var helt ualmindeligt. 1918 afviste den kgl. bygningsinspektør tanken om salg af tagenes bly. På apsis og tårn ligger bly, det samme gælder korets og skibets nordsider, mens sydsiderne er teglhængte ligesom våben-huset. Tagmaterialerne er fornyet gentagne gange, blyet senest i 1990'erne, men fordelingen synes at kunne følges tilbage til 1700'erne; måske forsvandt blyet på skibets sydside 1682-83,¹¹ da 14 opgange blev taget ned af den østre del.

1844²¹ blev apsidens bly stjålet, og kancelliet tillod kirkeejeren at oplægge blå tagsten i stedet; det blev kun til spån, som observeret af Uldall og synligt på ældre fotografier (jfr. fig. 3). 1905 afløst af bly.

Tagværkerne er af nyere dato og allerede 1862 overvejende af fyr; i skibet nummereret østfra på østsiderne.

Opvarmning foregår siden 1969 ved indblæsning af varm luft i forbindelse med oliefyr i kapelbygningen. Utvivlsomt i medfør af det ministerielle regulativ om varme i kirkerne opstille-des 1893 i skibets nordøstre hjørne en $\dagger$ kakkel-ovn (jfr. fig. 13), der efter fornyelser afløstes af kalorifer samme sted ved den indre istandsæt-telse i 1930'erne; samtidig blev der indlagt elektri-citet.

Fig. 14. Indre set mod vest. H. Wichmann fot. 1996. - *Interior to the west.*

KALKMALERIER

1923 afdækkedes nogle kalkmalerier - romanske i korbuen, sengotiske på korets nordvæg og hvælv - som overkalkedes hhv. istandsattes det følgende år. Ved en restaurering 1987 fremkom fragmenter fra tre forskellige perioder. Bortset fra dem på korets nordvæg og hvælv er malerierne atter overkalkede.

1) 1450-75, rester af en apostelfrise ses på *korets nordvæg* (fig. 16), malet inden hvælvslagningen. Frisen er nært beslægtet med udsmykningerne i Tilst (s. 1576f.) og Harlev (s. 2016). Bevaret er kun arkaderne og to langstrakte, stående apostle i lang kjortel og kappe, Taddæus med kølle og Jakob den ældre med muslingeskal og vandringsstav, begge vest for vinduet. Østfor ses i arkaden svage spor af Andreas, hvis

højre hånd med korset er bevaret i undertegning. Arkaderne adskilles af perspektiviske, tårnprydede bygninger (kirker?), der forbindes med bueslag, hvis rundbuede nicher ligeledes er gengivet perspektiviske; i sviklerne rosetter. Over vinduet er malet et Kristushoved med korsglorie, muligvis et afladsbillede.²² Ved afdækningen sås under frisen, ligesom i Tilst, et tæppe ophængt i ringe foran en nicheprydet bagvæg. Efter rensning 1987 står malerierne nu i gråt, okkergult, rødt og hvidt, en total rekonstruktion med kalkfarver på grundlag af opmålingen 1924.

2) O.1475, udsmykkedes *korhvælvet* med en enkel, let bemaling af den i stiftet vanlige art med siksakmønster på ribberne, ledsaget af

krydsende rundbuer langs ribber og buer. I østkappen ses mod syd et våbenskjold (fig. 15) med tre roser for Jens Iversen Lange (biskop 1449-82), nært beslægtet med et skjold i Gylling (s. 2819), og ligesom dette placeret liggende. Mod nord er et skægget Kristushoved med korsglorie, fra hvis nedre kant udgår nedhængende tråde eller frynser. Hovedet kan muligvis være

malet som erstatning for Kristushovedet på nordvæggen, der sandsynligvis overkalkedes i forbindelse med hvælvslagningen. Ribbedekorationen er malet vekselvis i rødt og gråt, suppleret med to orange nuancer.

†*Kalkmalerier.* 1) O.1250?, i *korbu*en, muligvis Kain og Abels offer, et især i Østjylland ofte anvendt motiv, afdækket 1923.²³ Maleriet var

Fig. 15. Kalkmaleri, 1450-75, på korets østvæg og hvælv. Skægget Kristushoved med korsglorie samt Jens Iversens Langes våben. På væggen nedenunder en passerroset (s. 4681, 4683). E.Rothe fot. 1929. - *Mural painting, 1450-75, on the east wall of the chancel and vault. Head of Christ with beard and cruciform halo, together with the coat of arms of Jens Iversen Lange. A compass rose on the wall below.*

Fig. 16. Kalkmaleri, 1450-75, på korets nordvæg. Apostelfrise nu kun med Taddæus og Jakob den ældre (s. 4681). H. Wichmann fot. 1997. - Mural painting, 1450-75, closely related to those at Tilst and Harlev, on the north wall of the chancel. All that remains of the frieze of apostles are Thaddaeus and James the Greater.

ved fremdragelsen så fragmentarisk, at det overkalkedes året efter. Ifølge Eigil Rothe var i buens top en medaljon med en mand i halvfigur, formentlig velsignende en stående figur på buens nordre vange. Kun svage farvespor i rødbrunt og okkergult samt ansigtssilhuetter i lys kødfarve registreredes.

2) O.1450-75, på den østlige del af *skibets nordvæg* sås 1987 spor efter en udsmykning, der var samtidig med apostelrækken i koret. En sort kvadrering på gul okker og rester af en figur malet med rødt, grønt og okker kunne iagttages.

3) O.1475, øverst på *korets østvæg*, afdækkedes, ifølge Eigil Rothe, 1923 spor af en stiliseret plante mellem to store passerrosetter (jfr. fig. 15) med prikornamenter såvel inde i rosetten som langs rammen.²⁴

4) Fragmenter på *skibets nordvæg*, længst mod

øst og vest, afdækkedes ligeledes 1987, på et tykt kalklag over nr. 2. Et hoved og dele af et draperi i gråt, rødt og okker kunne identificeres. Derudover var der på *triumfvæggens nordre del* spor efter en figurtegning i rødt.

INVENTAR

Oversigt. Kirkens ældste inventarstykke er den romanske granitfont. Det trapezformede alterbord er formentlig senmiddelalderligt, dog med en senere udvidelse. I døbefonten ligger et sydtysk fad fra 1550-1575 og alterstagerne er fra o. 1600. Kirkens indre i øvrigt er præget af inventar fra 1600-ernes første halvdel, leveret af Oluf Olufsen i Hedemølle og hans værksted. Altertavlen, dateret 1610-1620, er nu forsynet med malerier fra 1899, kopieret efter Carl Bloch. De signerede stolestader er fra 1634 og prædikestolshimlen udførtes 1639 som betaling for Oluf Olufsens egen og hustruens begravelse i kirken. Prædikestolen fra 1641 er sandsynligvis udført i hans

Fig. 17. Detalje fra altertavle 1610-20, storstykkets nordre vinge, jfr. fig. 19 (s. 4685). H. Wichmann fot. 1996. - Detail of altar-piece 1610-20, north wing of the central panel, cf. fig. 19.

Fig. 18. Detalje fra altertavle 1610-20, postamentbjælkenes engelhoveder og fremspringets Jesumonogram (s. 4685). H. Wichmann fot. 1997. - Details of altar-piece 1610-20, showing angels' heads on the pedestal and Sacred Monogram on the overhang, cf. fig. 19.

værksted, men har nu malerier fra 1700erne i arkadefelterne. Alterbordspanelet fra o. 1700 blev o. 1780 dækket af et $\dagger$ alterklæde af blommet fløj med sølvbeslag, skænket af kirkeejeren Jørgen Ditlev Trampe, der samtidig forærede kirken en $\dagger$ messehagel svarende hertil. 1785 blev kalk og disk stjålet, men erstattedes året efter af et sæt udført i Knud Rasmussen Brandts værksted i Horsens, skænket af kammerråd Peder Herschend til Herschends gave. Inventarets mørke bemaling fra 1800erne fjernedes ved en restaurering 1953, hvorefter ældre stafferinger delvis blev genskabt. 1984-1985 vævedes af Ester Bové Reintoft et alterklæde og tre messehagler i overensstemmelse med kirkerummets nuværende farver.

Alterbord, formentlig senmiddelalderligt (jfr. s. 4675), opmuret af kløvet kamp iblandet tegl. Bordet synes fra begyndelsen at have været trapezformet (antagelig af hensyn til adgangen til dørene til apsisrummet), men afvigelsen fra den ordinære, rektangulære planform synes yderligere øget i begyndelsen af 1700erne. Det er mod øst 107 cm bredt, mod vest 157 cm, 107 cm højt, 114 cm dybt og står nu pudset og hvidt. På alteret ligger en bordplade fra 1953 af fyrretræ.

Alterbordspanel, o. 1700, af umalet fyr, 107x161 cm, med to glatte, næsten kvadratiske fyldinger, indsat i brede rammer med kantprofil og lodrette rammestykker med nedskårne fyldinger. Inden restaureringen 1953 havde panelet et tilsat glat træstykke mod nord, sikkert tilføjet ved stenbordets udvidelse; nu med 8 cm glatte træstykker i begge sider.

Alterklæde, vævet 1984 af Ester Bové Reintoft, Solbjerg, i uld og hør med hvide liljer på rød bund, inspireret af altertavlens maleri.²⁵

$\dagger$ *Alterklæder*. 1) Tidligst nævnt 1614, da der betaltes for vask.⁸ 2) O. 1780 skænkede kirkeejeren, Jørgen Ditlev Trampe (jfr. s. 4671) et nyt af blommet (blomstret) fløj med guldgaloner samt grevskabets våben og navne af støbt sølv (jfr. $\dagger$ messehagel nr. 2),²⁶ senest omtalt 1862. 3) 1885 ønskedes et nyt,¹⁴ og de to efterfølgende år indkøbtes guldgaloner til kors og uldføj til beklædning af alteret,²⁷ vel nok det klæde, der dækkede alterbordspanelet 1953.

$\dagger$ *Alterdug*, af damask, skænket o. 1780 af Jørgen Ditlev Trampe.¹³

Altertavle (fig. 19), 1610-20, af eg, tilskrevet Oluf Olufsen i Hedemølle og nært beslægtet

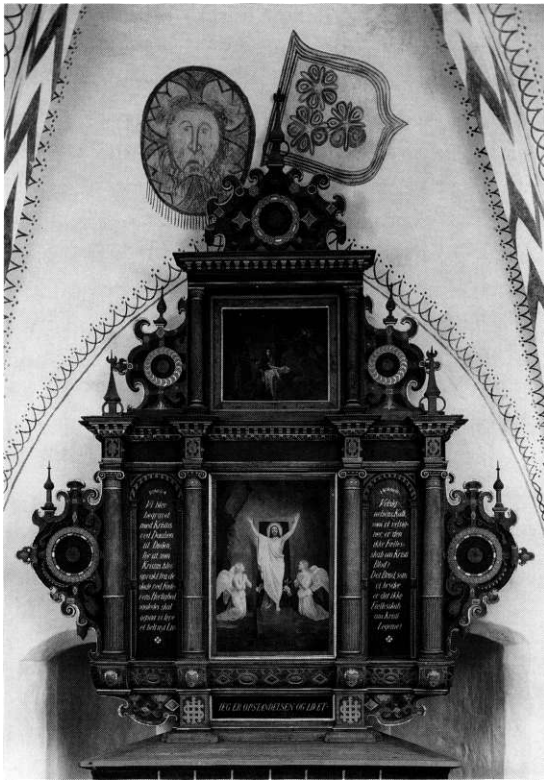

Fig. 19. Altartavle, 1610-20, tilskrevet Oluf Olufsen i Hedemølle, med malerier fra 1899 (s. 4684). H. Wichmann fot. 1997. - *Altar-piece, 1610-20, attributed to Oluf Olufsen in Hedemølle, with paintings from 1899.*

med tavlen fra 1610 i Torrild (s. 2627). Den har et højt, tredelt storstykke, hvis midtfelt flankeres af smalle sidefelter med lisénbårne arkader svarende til Torrilds. De glatte søjler har kanaleret prydbælte og jonisk kapitæl over slyngbånd. På den kvartrunde postamentbjælke er beslagværk, mens toppens og storfeltets gesimser prydes af tandsnit, sidstnævnte over æggestav. På fodstykkets kraftige fremspring er skårne Jesumonogrammer, udformet som beslagværk, mens postamentbjælken har englehooveder (fig. 18). Det næsten kvadratiske topfelt er flankeret af toskanske søjler, hvis forsvundne prydbælteornamentik nu giver sig til kende ved udfyldninger nederst på skaftet. De fire kartoucheformede vinger og topstykket, der foroven afsluttes af tårnagtige spir, har beslagværk omkring rosetter, omgivet af forskellige slyng-

bånd. På storstykkets vinger er enkelte frugter ophængt i beslagværket (fig. 17).

Malerierne i top- og storfelt, Kristi fødsel (fig. 40) og Opstandelsen (fig. 20),²⁹ er kopier efter Carl Bloch, udført 1899 af frk. Lucie Friis,³⁰ datter af hofjægermester Friis.³¹ Om storfeltets tidligere *†maleri*, formentlig fra 1850, hedder det 1862: »forestiller Kristus på korset og desuden to grædende kvinder (Maria og Maria Magdalene)«. ¹⁴ 1895 nævnes tavlens to malerier som kassable.¹⁵

Efter istandsættelse 1953 står altartavlen i blankt træ med delvis staffering i guld, mørkebrun lasur, gråhvidt og rødt. I sidefelterne er (1953) malet gyldne indskrifter med skriveskrift: »Vi blev begravet med Kristus ved Daaben,...« (Rom. 6,4) og »Velsignelsens Kalk, som vi velsigner,...« (1 Kor. 10,16). I predellaen står med gyldne versaler: »Jeg er opstandelsen og livet.«²⁸ Predellaens tidligere bemaling, udført 1850, havde indskriften: »Jeg agtede mig ikke noget iblandt Eder uden Jesus Christus og . . . « (1. Kor. 2,2). Tavlen fandtes 1894 mispydende og ønskedes derfor afvasket.¹⁴ Året efter maledes den med brun lasurfarve og forgyldninger, udført af malerfirmaet Warnich og Møller fra Horsens.²⁷ I predellaen blev med fraktur opmålet ovenfor nævnte citat fra 1. Kor. 2,2.

Altersølv. Kalk (fig. 21) og *disk*, 1786, udført i Knud Rasmussen Brandts værksted, Horsens,³² og skænket af kammerråd Peder Herschend til Herschendsgave, som erstatning for de bortstjalne (jfr. ndf., nr. 2). Den 23,5 cm høje kalk har enkel, profileret fod på flad fodplade, hvorpå ses mestermærket (Bøje II, 1982, nr. 6149). På fodens overside er graveret et kors med støbt, pånippet Kristusfigur. Skaftet har cylinderformede skaftled og fladoval, midtdelt knop. Under det nærmest cylindriske bagers profilerede mundingsrand er en graveret indskrift med skriveskrift: »Kalk og Disk givet til Wedsleth Kirke af den Kongl. Kamer Raad Peder Herrschend. 1786«; forgyldt indvendig. Den flade disk, 15,5 cm i tv., har på den 2,5 cm brede fane fire parvist placerede, indgraverede linjer, hvorimellem ses et hjulkors med Jesumonogrammet INRI.

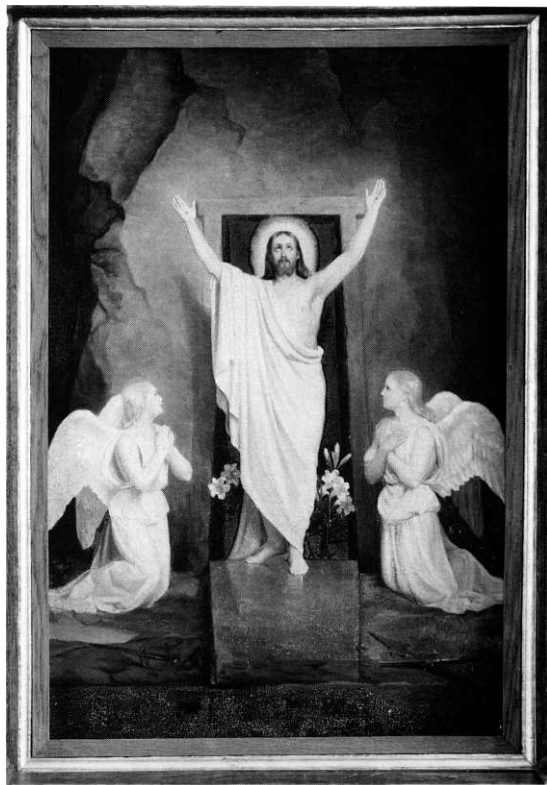

Fig. 20. Maleri fra 1899 i altertavlens storstykke, Opstandelsen, kopi efter Carl Bloch, udført af Lucie Friis, (s. 4685). H. Wichmann fot. 1996. - *Painting from 1899 on the central panel of the altar-piece. The Resurrection, copied after Carl Bloch by Lucie Friis, cf. fig. 19.*

Til kalk og disk hører et formentlig samtidigt, cylindrisk futteral af sortmalet træ (fig. 39), 32 cm højt, tv. 18 cm; hank og lukketøj afjern.

†*Kalke* og †*diske*. 1) Et sæt, der var »aldeles utjenlig« omgjordes 1617.³³ 1635 huserede tyven Mads Jespersen (Tyndskæg) på egnen og stjal Vedslets kalk og disk.³⁴ 2) Hvornår ny kalk og disk anskaffedes vides ikke, men 1681 nævnes altersølvet atter. 1785 hemsøgte kirken nok en gang af tyve, og også dette sæt blev stjålet.¹²

Oblatæske, 1967, udført af Frantz Hingelberg, Århus, skænket af Johanne Henriette Pedersen. Den 7 cm høje æske med oprejst kors på låget måler forneden 8,5 cm i tv. Omløbende indskrift med graverede versaler: »Skænket af Jo-

hanne Henriette Pedersen 1967« (jfr. vinkande). †*Oblatæske*, af københavnsk porcelæn, stod på alteret 1862.¹⁴

Berettelsessæt, 1920, af sølv, med statsgardein C. F. Heises stempel og Københavnsmærke fra (19)20, består af vinflaske, disk og oblatæske; kalken er gået tabt og erstattet af en særkalk af sølvplet fra Ørridslev. Den 4,5 cm høje vinflaske, der har været tilpasset kalkens bæger, har perlekant på skruelåget og graveret latinsk kors på korpus. Disken, 6 cm i tv., har graveret hjulkors på fanen. Den flade oblatæske, kun 1,5 cm høj og 5 cm i tv., prydes på låget af et graveret latinsk kors.

Vinkande, 1967, udført af Frantz Hingelberg, Århus, skænket af Johanne Henriette Pedersen (jfr. oblatæske).³⁵ Den 25,5 cm høje kantede kande har mestermærke stemplet under bunden.

†*Vinkande*, o. 1850, af københavnsk porcelæn, omtalt 1862.¹⁴ En †*vinflaske*, af tin, nævnt tidligst 1681,¹¹ registreredes sidste gang 1702.¹²

Vinskummeskeer, 1960ernes slutning,¹⁴ fra Horsens Sølvvarefabrik, skænket af en »lokal sølvsmid«. De to næsten ens skeer, den ene med huller i bladet, har begge graveret latinsk kors på skaftet; på bagsiden graveret med skrift: »Vedslet Kirke« samt mestermærke. En †*vinskummeske* anskaffedes o. 1903.¹⁴ En *skål* af sølv, udført af A/S Svend Toxværd, København, skænkede samtidig med skeerne.

Alterstager. 1) (Fig. 22), o. 1600, 47 cm høje, af messing, nært beslægtet med dem i Malling (s. 2324). De slanke stager har klokkeformet fod med øvre skarp vulst. Skaftet er karakteristisk ved sit store kegleformede led, blødt afrundet foroven og forneden, endvidere ved sit langstrakte øvre led. Flad tallerkenformet lyseskål; lysetornen er afjern. Stagerne er tidligst nævnt 1681.¹¹

2) 1987, af sølv, 20 cm høje, udført af Wilhelm F. Jensen, Bagsværd, for Frantz Hingelberg, Århus, og udformet i overensstemmelse med oblatæske og kande. Under bunden ses mestermærke og graveret firmanavn.

Syvarmet lysstage, en såkaldt Titusstage, af messing, 42 cm høj, leveredes 1929 af gørtler G. Erstad-Pedersen, Århus.

†*Alterbøger*. 1702 omtales en »gammel Frederik II.s bibel«.¹²

†*Røgelsekar*. I inventarierne 1685-89 nævnes et ildkar afjern, formentlig et røgelsekar.³⁶

Messehagler. 1) Formodentlig fra 1927,¹⁴ skjoldformet, af rødviolet fløjls med guldgalonneret kant og latinsk rygekors; hvidt bomuldsfoer. Nu ude af brug. 2) O.1975, af rød silke med applikeret, gyldent Y-kors med Kristusmonogram og med rødt silkefoer; leveret af Dansk Paramenthandel. 3) 1985,³⁷ vævet afuld i grønne nuancer med indvævede gule og gyldne kornaks, grønt silkefoer. Designet og udført af væver Ester Bové Reintoft. 4) 1986,³⁷ af uld i hvide nuancer, på ryggen med indvævede gule, vertikale bånd og ni gyldne og hvide ligebenede kors, med hvidt silkefoer; ligeledes udført af Ester Bové Reintoft. 5) 1986,³⁷ afviolet uld med lysere, tynde vertikale striber. Derudover er på ryggen broderet hvide firpas (eller blomster) i form af et latinsk kors, violet silkefoer; Ester Bové Reintofts tredje hagel til kirken.

Fig. 21. Alterkalk 1786, udført i Knud Rasmussen Brandts værksted, Horsens og skænket af Peder Herschend til Herschends gave (s. 4685). H. Wichmann fot. 1996. - *Chalice, 1786, made by Knud Rasmussen Brandt's workshop in Horsens, and donated by Peder Herschend of Herschends gave.*

Fig. 22. Alterstager, o. 1600 af messing, (s. 4686). H. Wichmann fot. 1997. - *Brass altar candlesticks, c. 1600.*

†*Messehagler*. 1) I inventariet 1681 nævnes en hagel af rødt fløjls,¹¹ nok den, der 1702 beskrives med et kors af guldkniplinger.¹² 2) Ifølge præsteindberetning 1791 skænkede greve Jørgen Ditlev Trampe o. 1780 en messehagel (jfr. †alterklæde).¹³ Den var antagelig syet af samme blomstrede fløjls som alterklædet og havde, ligesom dette, påsyede guldgaloner samt grevskabets våben og navne af støbt sølv.³⁸ Senest omtalt 1862.¹⁴

Alterskranke, formentlig fra o. 1863, da knæfaldet ønskedes udvidet;¹⁵ med slanke drejede balustre, opstillet i retkant foran alteret. Skranken er nu malet i blågrønne nuancer. †*Alterskranke*, tidligst omtalt 1791, men muligvis fra o. 1780, da grev Trampe bekostede nyopbygning, maling og staffering af forskelligt inventar, herunder »tralværket« for alteret.¹³

Inden for skranken ligger et *altertæppe*, vævet 1986 af Ester Bové Reintoft, i materialer, farver og med motiv svarende til alterklædets.³⁷

Døbefont (fig. 23), romansk, af sortspættet, rødlig granit, 86 cm høj, nu med fodens nedre del skjult i gulvet. Ifølge M. Mackeprang (*Døbefonte*, s. 258, 260) tilhørende den såkaldte

Horsenstype og ligesom fontene i Torrild (s.2632), Odder (s. 2554) og Gosmer (s. 2770) med keglestubformet fod med øvre vulst, hugget i et med kummen; dog adskiller Vedsletfonten sig ved at være mere sjusket hugget. Den halvkugleformede, 65 cm høje kumme, 79 cm i tv. og 29 cm dyb, har en 10 cm bred, glat mundingsflade. Tovsnoninger afgrænser, som sædvanligt for denne type, kummens horisontale friser og opdeler ved hjælp af lodrette bånd med rankeslyng den øvre frise i fire afsnit, hvert med løve i profil, parvist modstillede; alt i lavt relief. Løverne adskiller sig fra typens øvrige ved at de ligger ned, rækker tungen ud af flaben og har dobbelt akantusblad på haledusken. Under løvefrisen ses den typiske krans af »bægerblade«. Foden, der under vulsten har tovsno-ning, er dekoreret med palmetter, der sammenholdes af ringe; i sviklerne liljer.

Fonten, der efter afrensning 1948,¹⁴ står med små grå og hvide malingsrester på kumme og fod, blev opmalet o. 1780¹³ Står siden 1900'ernes begyndelse ved korbuens nordvange.

Fig. 23. Døbefont, romansk, af granit (s. 4687). M. Mackeprang fot. 1904. - *Romanesque granite font.*

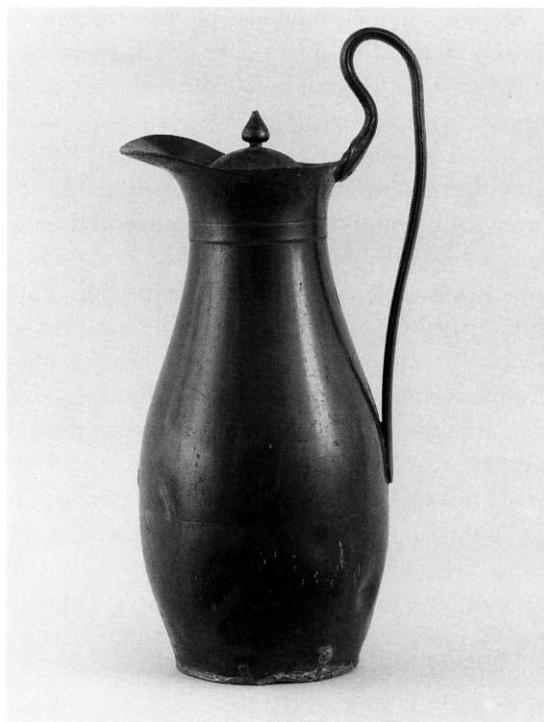

Fig. 24. Dåbskande, o. 1860, aftin (s. 4688). H. Wichmann fot. 1996. - *Pewter baptismal ewer, c. 1860.*

Dåbsfad, o. 1550-75, sydtysk arbejde af drevet og punslet messing. Formentlig anskaffet langt senere, da fonten 1702 stod uden bækken.¹² Det lille, 6 cm dybe fad var oprindelig 46 cm i tv., men er nu forøget ved en 13 cm bred messingkrave udformet som en korsglorie. I bundfeltet er en ret udpudset fremstilling af Bebudelsen, omgivet af en næsten forsvundet bogstavfrise. På den otte cm brede fane er to rækker stemplede ornamenter: ligebenede kors og franske liljer.

Dåbskande (fig. 24), o. 1860, aftin, med højt optrukket hank og hvælvet låg med lille knop, 31 cm høj inkl. lågknoppen; svarende til kanderne i Vitved (s. 3034) og Veng (s. 3238).

†*Fontelåg*, nævnt 1750, da det ønskedes repareret med søm.¹²

Prædikestol (fig. 25), ifølge skåret årstal dateret 1641, af eg, udført af samme værksted som den samtidige i Hylke (s. 4643). Stolen, der tidligere har været tilskrevet Oluf Olufsen i Hedemølle,³⁹ må, på grund af detaljernes barokke karakter,

formodes næppe at være udført af mesteren selv, men muligvis af hans værksted.⁴⁰ Arkademalerierne er formentlig fra 1700'erne.

Kurven har fire fag, rigt smykket med flad-snit på gesims- og postamentbjælke, sidstnævnte, af fyr, er en nyere dårlig efterligning af førstnævnte. Krongesimsens frisefelt bærer indskrift med reliefversaler: »Salige ere de som hører Guds or og be vare dete Lucas 11 1641« (Luk. 11,28).⁴¹ Storfelterne har arkader med bladornamenter i sviklerne og gennembrudte volutformede pilastre med profilkapitæl og tandsnit. Foran hvert af stolens hjørner en fritstående dydeherme på volutsmykket skaft med draperi og nedhængende kvast, ophængt i en ring i flaben på et løvehoved (fig. 27). De kvindelige hermer, der bærer en volutkapitæl, har langt, lokket, laurbærkranset hår og repræsenterer fra øst: Styrken med søjle (hænder og del af søjlen mangler), Håbet med ravelignende fugl og anker (fig. 27), Retfærdigheden, med vægt (højre hånd med sværd? mangler), Troen med kalk og kors (kun nedre del af korstræ bevaret) og Klogskaben med spejl og slange. På postamentbjælkens fremspring løvehoveder (fig. 29). Under fodlisten hængestykker med bøjleformede volutter omkring en halvrosset, mens englehoveder (fig. 28) er fæstnet til underbaldakinens bøjler, der forneden afsluttes af volutter, omgivet af profillister.

Opgangen består af gennembrudte, flade balustre under håndliste, er samtidig med kurven og svarer helt til Hylkes; trappe fra 1953. Stolen, ved skibets sydvæg, er siden 1953 placeret på indmurede jerndragere.

Lydhimlen (fig. 25), 1639, ifølge skåret indskrift udført af Oluf Olufsen i Hedemølle som betaling for hans egen og hustruens begravelse i kirken. Sekskantet med profileret kronliste med tandsnit, beslagværkshængestykker med rosetter og topstykker, ligeledes udformet som beslagværk, med hhv. ret- og spejlvendte Jesumogrammer (to nye).⁴² Indskriftfelt med giverindskrift i reliefversaler: »Hafver Olvf Olvf søn sneckeri Hiemøle gifven dene himmel her til kiercken for sit oc hans hvstrv Maren Mortensdatters begrafverse i kiercken 1639« (fig. 26).

Fig. 25. Prædikestol fra 1641, sandsynligvis udført i Oluf Olufsens værksted i Hedemølle (s. 4688), og lydhymler fra 1639, skænket af Oluf Olufsen (s. 4689). H. Wichmann fot. 1997. - *Pulpit from 1641, probably made by Oluf Olufsen's workshop in Hedemølle, and sounding-board from 1639 donated by Oluf Olufsen.*

Lydhimlens underside er opdelt i seks felter ved profilerede lister omkring en dobbeltbladet midtroset med drueklase. I hvert felt er rigt beslagværk i fladsnit.

Stol og himmel istandsattes snedkermæssigt 1953 og maledes i to brune nuancer med forgyldte indskrifter og detaljer i gråt, rødt og blå. Samtidig blev malerierne fra 1700'erne i arkaderne felter fremdraget og konserveret. De forestiller muligvis evangelister, men kun to har bøl-

Fig. 26. Giverindskrift på prædikestolshimmel fra 1639, (s. 4689). H. Wichmann fot. 1997. - *Donor's inscription on the sounding-board from 1639, cf. fig. 25.*

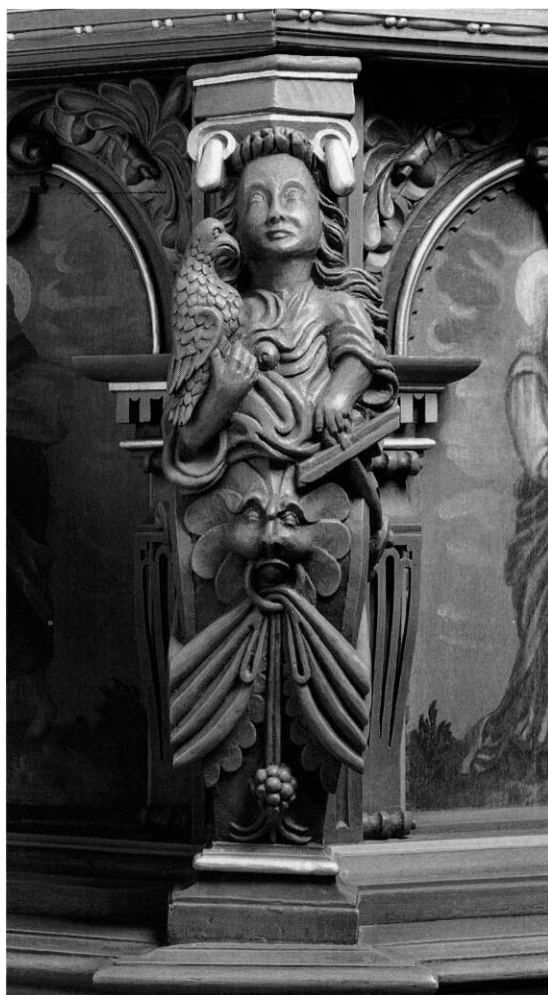

Fig. 27. Dydeherme, Håbet med fugl og anker, på prædikestol fra 1641, jfr. fig. 25 (s. 4689). H. Wichmann fot. 1997. - *Term of the virtue, Hope, with bird and anchor, on the pulpit from 1641, cf. fig. 25.*

ger i hænderne, de øvrige mangler helt attributter. På baggrund af blå himmel med hvide skyer gengives de fire skæggede og glorieerede figurer i rødlige, blå, grønne og brune dragter, mens der op af det brune jordsmon vokser små grønne buske.

Stolens malingslag registreredes 1953. Den ældste staffering, der lå direkte på træet uden kridtgrund og formentlig er samtidig med arkademalerierne, var holdt i guld, grøn lasur på sølv, hvid, rød, brun, sort og blå farve. Tilsvarende prædikestolen i Hylke (s. 4646) kan også denne have stået uden bemaling i længere tid. Herover lå en rødbrun farve; dog var stolens hermer og opgangens balustre hvidmalede, formentlig fra 1800'erne.

I sin beskrivelse 1791 mente præsten, at stolen var den smukkeste i hele herredet.¹³ 1862 hvilede kurven på en søjle af træ.¹⁴ *Bogstolen* anskaffedes 1946,¹⁴ muligvis i stedet for den, der ønskedes fornyet 1855.

Stolestader, 1634, med gavle af eg, dateret og signeret af Oluf Olufsen i Hedemølle med skåren indskrift; bænke, ryglæn med profilfyldinger og håndliste stammer fra en renovering o. 1862 med ændringer o. 1923.¹⁴ I alt er der 25 gavle, som på topstykket har beslagværk med bosser i lavt relief. De kan opdeles i to hovedtyper: en forholdsvis bred, 116 cm høj, repræsenteret ved 15 gavle (fig. 30a-b), fortrinsvis placeret i sydsiden (de tre vestligste i nordsiden), mens de øvrige, 114 cm høje, der er smallere øverst (fig. 30c), står i nordsiden. Inden for begge typer er flere varianter. De to gavle, der er opsat foran orglet i skibets sydvesthjørne, har på gavlbrættet derudover udskæringer i lavt relief. Den østligste af disse har i en oval Jesumogrammet IHS, en variant med lille h, skåret som beslagværk, der vokser ud af ovalens nedre runding (fig. 30a). Omkring ovalen indskrift med fordybede versaler: »Gvd er. . . . hannem ver erret tvsind fold Oluf Olufsen 1634«. Herover ses reliefversalerne »RIS« og »OOS«, sidstnævnte sandsynligvis Oluf Olufsens initialer. Den anden gavl har en rundbuet arkade, hvor såvel bue som pilastre og bund dannes af slyngbånd, i arkadefeltet ses endnu et Jesumo-

nogram (fig. 30b). Oven over buen er initialerne »MSD« skåret med fordybede versaler, formentlig tilføjet senere og af en lidt anden karakter end de øvrige, ligeledes sekundære initialer, KID, KND og KOD på tre gavle på nordsiden.

Gavlene står nu med en bemaling fra o. 1953 i mørk olivengrøn med rødbrunt som baggrund for beslagværket, mens sæder og ryglæn er i to gråblå nuancer; øvre liste brun. O.1900 var stolene egetræsådrede, men maledes o. 1923 mørkt røde med sortkantet beslagværk mod orange bund, hvilket kan iagttages på de gavle, der 1951 indleveredes til Horsens Museum (jfr. ndf.). Langs skibets langvægge og mod vest er gråmalede vægpaneler, 95 cm høje, fra o. 1923, opsat som erstatning for og med samme profilering som de *†vægpaneler*, de erstattede.

To **stolestadegavle*, svarende til dem på kvindesiden, er nu i Horsens Museum (inv. nr. 4048).⁴³

Om kirkens tidligere *†stolestader* vides kun, at en snedker 1616 og 1617 betalte for nogle stole i kirken.⁸ 1748 omtales, at der var små stole i tårnrummet,¹² nok de stolestader, der stod her 1862.¹⁴

1791 omtales en *†skriftestol*, og en *†degnestol*, anskaffet (muligvis kun malet) på grev Trampes bekostning o. 1780.¹³ Skriftestolen må allerede før 1862 være flyttet fra sin sædvanlige plads i koret, mens degnestolen, der betegnes som en lukket stol til kirkesanger, samme år ønskedes fjernet herfra. Degnen skulle derefter have plads øverst på mandssiden,¹⁴ lige neden for prædikestolen i en lukket stol. Den blev fjernet 1953 for at give bedre adgangsforhold til prædikestolens opgang.

Fem enkle *bænke* med ryglæn anskaffedes 1873 som erstatning for de nævnte små stole i tårnrummet (jfr. ovf.). Dette år klagedes over for få siddepladser i kirken i forhold til menighedens størrelse, og tårnrummet renoveredes derfor for at give plads til de nylavede, nu gråmalede, bænke.¹⁴

Brudeskammel (fig. 31), formentlig fra 1700'erne, 75 cm høj, 91 cm bred, af brunmalet træ med buet håndliste og flad midterbaluster. Siden 1953 ophængt i tårnrummets dørniche.

Fig. 28. Englehoved på prædikestol fra 1641, jfr. fig. 25 (s. 4689). H. Wichmann fot. 1997. - *Angel's head on the pulpit from 1641, cf. fig. 25.*

Fig. 29. Løvehoved på prædikestol fra 1641, jfr. fig. 25 (s. 4689). H. Wichmann fot. 1997. - *Lion's head on the pulpit from 1641, cf. fig. 25.*

1862 havde præsten to *†lænestole*, den ene sandsynligvis i koret over for *†degnestolen*, den anden i apsisrummet.⁴⁴

Et gammelt (jern)beslået *†skab* nævnes i 1680'erne.³⁶

†Pengeblok, ved norddøren, omtalt 1862.¹⁴

Pengebøsse, nyere, af messing, rund og flad med græsk kors i relief på forsiden; pengetragt foroven.⁴⁵ Ophængt øst for norddøren. To *†pen-*

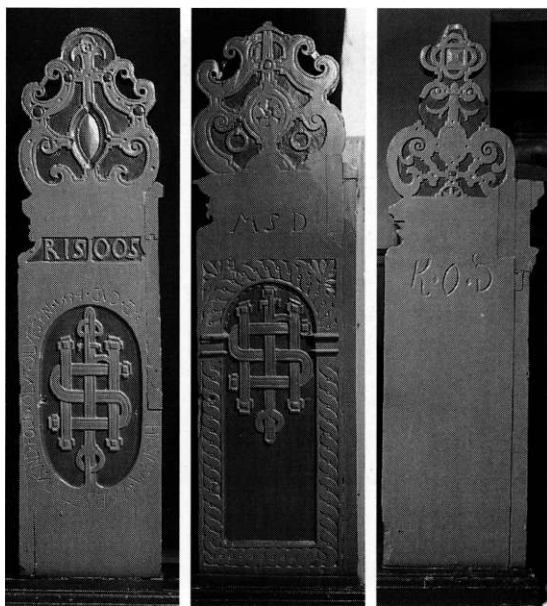

Fig. 30a-c. Stolestadegavle fra 1634, a. med Oluf Olufsens signatur (s. 4690). H. Wichmann fot. 1997. - 30a-c. Bench-ends from 1634, a. with Oluf Olufsen's signature.

gebøsser hang 1862 på væggen ved samme dør.¹⁴ En *†pengetavle*, af træ, omtales 1702 som de fattiges tavle.¹²

Dørfløje. Den dobbelte fyldingsdør mellem våbenhus og skib er sandsynligvis fra 1860'erne. Våbenhusdøren er nyere og afferniseret egetræ. *†Dørfløje*. 1) Skibets norddør, dateret 1589 ved skåret årstal, registreret af Søren Abildgaard 1771, fungerede til 1862. Dette år ønskedes dørfløjen flyttet til våbenhusdøren og ændret så den åbnedes udad; o. 1920 ønskedes den beklædt med eg.⁴⁶ 2) Om tårndøren oplyses 1617, at den var udført af brædder fra murerens stillads, men allerede 1619 erstattedes den af en dertil indkøbt egetræsdør.⁸

†Pulpitur, der ifølge Søren Abildgaard 1771 havde en indskrift fra Johannesevangeliet (Joh. 3,16) og 1791 benyttedes af tjenestekarle, var placeret i skibets vestre del og blev sandsynligvis nedtaget 1830, da det stod ubenyttet hen og hindrede gennembrydning til et nyt vindue.¹⁹

Orgel, 1968, med fire stemmer, ét manual og anhangspedal, bygget af Jydsk Orgelbyggeri,

Hinnerup. Disposition: Manual: Gedakt 8', Principal 4', Rørfløjte 4', Oktav 2'. Pedal: anhang. Orgelhuset, af lys eg, er tegnet af Edv. Thomsen. Den enkle, asymmetriske facade har fire rektangulære pibefelter. I skibets sydvestre hjørne. Et *†harmonium* stod på en forhøjning sammesteds.

Salmenummertavler. 1) O.1950, til hængetal, af grå og brunmalet (ege)træ, med tandsnitsprydet trekantgavl. 2) 1981, udført som kopi af nr. 1.⁴⁷

†Salmenummertavler. 1862 hang på skibets vægge seks tavler til salmenumre,¹⁴ formentlig sortmalede til påskrift med kridt, svarende til den ene, der fremdeles var i kirken ved århundredets begyndelse.⁴⁸

Præsterækketavle, der i form og farver svarer til salmenummertavlerne, ophængtes 1989.⁴⁹

Lysekroner. 1) 1924, skænket af fru Johanne Petersen og udført af gørtler G. Erstad-Pedersen, Århus. Den 2x8-armede krone har på hængeskuglen indskrift med fordybet skriveskrift: »Skænket Anno 1924 af Fru Johanne Petersen til Minde om hendes Mand Gaardejer Jens Petersen Grumstrup Overgaard.« Ophængt i skibets vestende. 2) 1924, ligeledes skænket af fru Johanne Petersen og udført af G. Erstad-Pedersen. Den lille ottearmede krone har på hængeskuglen indskrift med fordybet skriveskrift: »Skænket Vedslet Kirke 1924 af Fru Johanne Petersen.« I tårnrummet. 3) 1933, bekostet af købmand Lorentzen og hustru, Grumstrup, udført på Knud Eibys værksted i Odense.⁵⁰ Den ottearmede krone er til 12 lys, hveranden arm med to lys. På hængeskuglen giver indskrift med fordybede versaler: »Skænket Vedslet kirke 1933 af købmand Lorentzen og hustru i Grumstrup.« Østligst i skibet. Fem *lamper* er opsat 1984.⁵¹

En *†ligbare* omtales tidligst 1681,¹¹ senest 1702.¹²

Klokke (fig. 32), omstøbt 1733 af Caspar König, Viborg; 77 cm i tv. Om halsen indskrift med reliefversaler: »MDCCXXXIII Casparus me fecit«. Lille karnisprofileret over slagkanten, der nederst har et smalt bånd; foroven er huen profileret. Ophængtes 1936 i vuggebom med støbejernsbeslag, som ifølge reliefversaler var udført af Aug. Nielsen Roslev 1936.

†*Klokker.* 1) En klokke, inkl. jernfang, på 1 skippd. og 2 lispd., indkrævedes ved klokkeskatten 1528. 2) Tidligst nævnt 1617, da den ved en klokkestolsrenovering (jfr. ndf.) blev nedtaget fra tårnet, fragtet til smedjen og senere igen hængt på plads.⁸

Klokkestol, muligvis fra 1617, med yngre tilføjelser, af eg og fyr, består af to stolper, opsat mellem et par etagens gulv- og loftsbjælker, suppleret med skråbånd.

GRAVMINDER

Mindetavle, o. 1864, over tre krigere fra Vedslet, faldne ved Dybbøl 1864, Jens Peter Andersen, 6. Regm. 4. Comp., Rasmus Mikkelsen, 9. Regm. 4. Comp. og Anders Christian Espersen, 20. Regm. 6. Comp. Opsat af 14 feltkammerater fra Vedslet. Hvid marmortavle, 44x35 cm, med fordybet sort skriveskrift. 1946¹⁴ placeret ved orglet, nu på nordre væg i østlige del af skibet.

Gravsten (fig. 34), o. 1781, over tidligere forvalter på Hovedgaard, Hans Satrup, *26.juni 1733, †30. dec. 1781. Rødlig kalksten, 116x81 cm, med dekoration beslægtet med Jens Hiernøes nyklassicistiske stil.⁵² Indskrift med fordybet kursiv, navnet med versaler, på skriftfelt med cirkulære medailloner ved hjørnerne. For-

Fig. 31. Brudeskammel, formentlig fra 1700rne (s. 4691). H. Wichmann fot. 1997. - *Bridal stool, probably 18th century.*

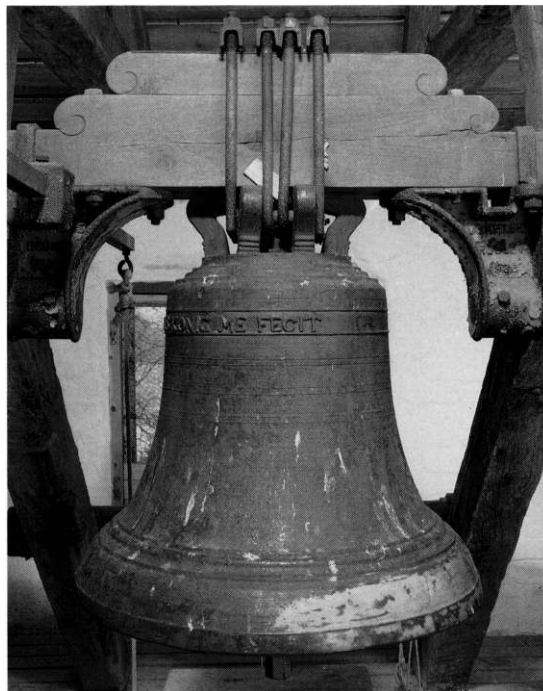

Fig. 32. Klokke, omstøbt 1733 af Caspar König, Viborg (s. 4692). H. Wichmann fot. 1997. - *Bell, re-cast in 1733 by Caspar König of Viborg.*

oven laurbærkrans med flagrende bånd, forinden le, kornaks, gren og skråtstillet timeglas. Indtil 1904 i gangen, nu opsat på våbenhusets vestre væg.

†*Begravelse.* 1617⁸ nævnes indtægt på 4 dl. for Her Jostes lejersted.

Kirkegårdsmonumenter. Tre gravtræer af granit, svarende til andre på egnen⁵³ (jfr. bl.a. Yding s. 4537), afform som liggende, halve og svagt trapezformede træstammer med sokkel og markeret indskriftfelt, ligger nu og i hvert fald siden 1943 nord for tårnet og vest for våbenhuset.

1) (Fig. 33 og 35), o. 1793, over sl. Madame Abbel Kierstines datter, født i Søebyvads Mølle, †1793 i Giesingødemølle.⁵⁴ Den 139-141 cm lange og 23-32 cm høje sten er 30-37 cm bred, inkl. sokkel med dobbelt rundstav. På den karnisformede hovedende prydet med (slidt) ansigt i relief. Indskriften står med fordybede versaler inden for oval ramme i relief, hvorover der er et hjerte i cirkulær ramme, ligeledes i relief, flan-

keret af slyngninger; forneden fordybet, grenlignende figur flankeret af spiraler i relief

2) O. 1812, over Mads Møllers⁵⁵ sl. kone Inger Pedersdatter, *1734 i Hansted, †25. marts 1812 i Grumstrup og begravet 8. april samme år. Stenen måler 149 cm i længde, højde ved hovedenden 31 cm, forneden 23 cm, bredde, inkl. sokkel, 26-31 cm. Over det forhøjede indskriftfelt med nedslidt, svært læselig tekst er der en lille cirkel.

3) (Fig. 33), o. 1812, over Mads Christoffersen Ml (formentlig Møller),⁵⁶ *23. maj 1744 i Fleming, †14. marts 1812. Stenen, der er 151 cm lang, 30-33 cm høj og 30-37 cm bred, har en omløbende, 8-9 cm høj sokkel. Den nedslidte, svært læselige indskrift står i forhøjet, plant felt, 64x18 cm, med rundede ender.

Fire *gravsten* fra slutningen af 1700rne til slutningen af 1800rne, alle ved kirkegårdens sydøstlige hjørne, tilhører gravsted anlagt for Herschendfamilien (fig. 36, jfr. s. 4671). Hævet over terrænet ligger i midten gravsten nr. 1, mens nr. 2, 3 og 4 indgår i den omgivende opstilling. Oprindelig var gravstedet kantet af bøg og elm, ifølge indskrift på nr. 1. 1937 skulle hækken ved den vestre side fjernes, og 1997 er den sidste elm angrebet af sygdom.

1) (Jfr. fig. 36), o. 1796, over kirkens patron, hans kongelige majestæts virkelige kammerråd hr Peder Herschene(!) til familiehuset Herschends gave som døde i hans alders 74 aar⁵⁷ og hustru Dorothea Sophia, f. Blok, død 65 år gammel. Den hvide marmorsten, 188x124 cm, har indskrift med antikvaversaler i relief. Grav-

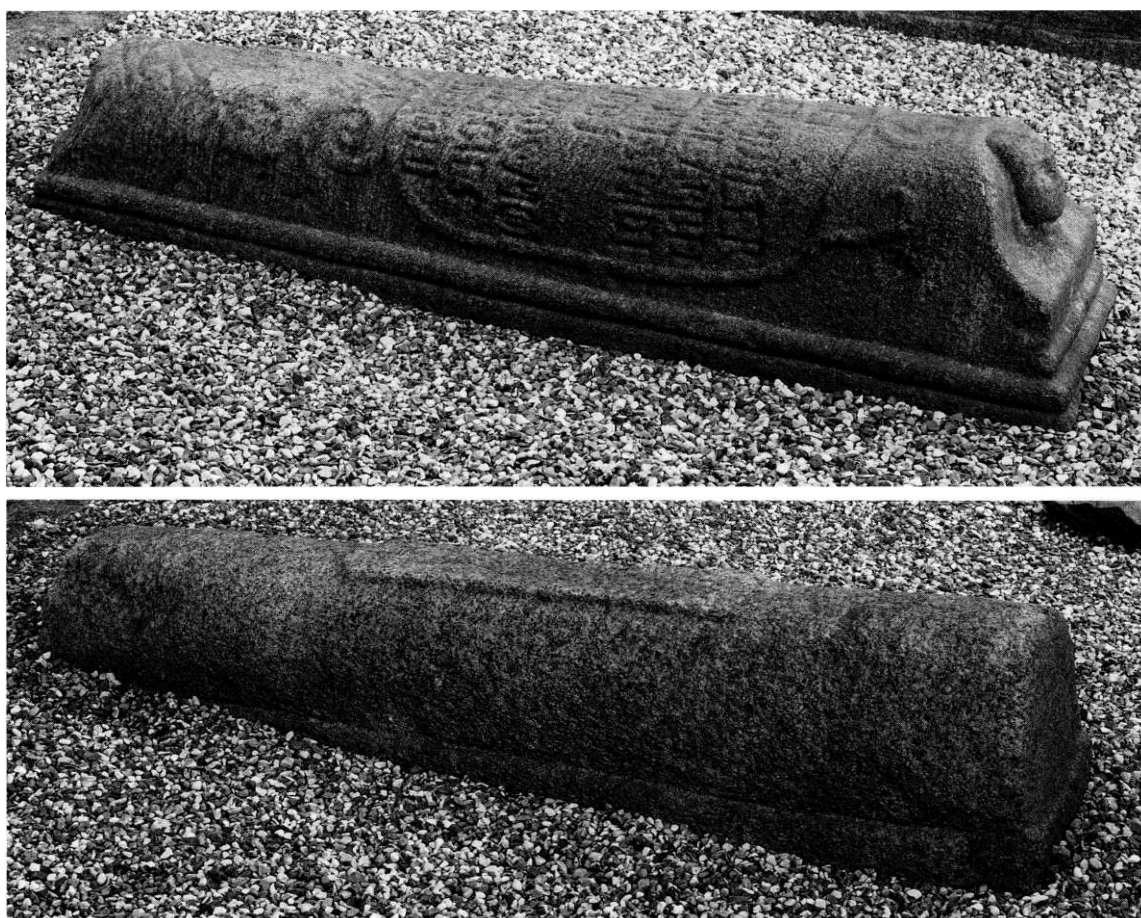

Fig. 33. To gravtræer af granit. Øverst nr. 1, over Abbel Kierstines datter, †1793 (s. 4693), nederst nr. 3, over Mads Christoffersen Møller, †1812 (s. 4694). Henrik Wichmann fot. 1997. - Two "tomb trees" of granite, no. 1 and no. 3.

Fig. 34. Gravsten over Hans Satrap, †1781, fhv. forvalter på Hovedgård (s. 4693). Henrik Wichmann fot. 1997. - Tombstone.

stedet er »...til giemmestæd for deres støv misund os ej det liidet stæd thi hvad vi er du bliver...«.

2) O. 1851, over proprietair Peder Herrschend⁵⁸, besidder af Herrschendsgaves gods, †16. sept. 1823, 72 år gammel og hustru Christiane Dorothea Herrschend, født Muller, †5. feb. 1851, 76 år gammel. 104x75 cm inklusive sokkel. Fordybende, sortmalede versaler på hvid marmorplade, indlagt i kunststensgrotte, smykket med vedbendblade i relief, der slynger sig op langs og omkring marmorpladen.

3) O. 1854, over William Herrschend(!), *1. juni 1850, †31. juli 1854. Sandsten med oprejst latinsk kors i hvid marmor. Den 117 cm høje gravsten, inklusive sokkel, har indskrift med fordybende versaler.

4) (Fig. 38), o. 1881, over »Peder Herschend, kammeraad og besidder af slægthuset Herr-

schendsgave«, *15. sept. 1804, †21. feb. 1853 og hustru Emmy, f. Fischer, *29. marts 1816, †24. juni 1881. Indskrift med fordybende, sortmalede versaler på opslået bog, 47x62 cm, af hvid marmor, stillet foran en rødlig sandstensblok på lav sokkel. Ovenpå latinsk kors i hvid marmor med sommerfugl i relief. Hvid bladkrans i marmor ved korsets fod. På sandstenen over bogen er fæstnet et hvidt marmorrelief med symbolet på troskab, sammenlagte hænder; de tilhørende manchetter er forskelligt dekoreret.

Støbejernskors (fig. 37), o. 1854, over den virksomme Hans Pedersen Winther,⁵⁹ *5. feb. 1776 i Ørritslev, †25. nov. 1854 i Grumstrup, efterladende enke og tre børn, hvoraf »...2 ere gangne forud og knæle nu med ham for Herrens throne...«. Indskrift med antikva i relief. Det 131 cm høje kors med nedre, stor cirkelskive, har tre spidse kaprifolieblade om roset i korsarmsenderne (jfr. Grædstrup s. 3957). Forneden anker, hvorunder ses utydeligt støberimærke, formentlig Stahlknecht, Horsens.⁶⁰ Nær østre låge.

Smedejernsmonument.⁶¹ 1) *Jernkors, fra 1800rnes senere del, af Gludtypen med fritstående kors i toppen. Formentlig fremstillet af Otto Jørgensen. 1919 på kirkegården, 1944⁶² på

Fig. 35. Hovedende af gravtræ nr. 1, o. 1793, jfr. fig. 33 (s. 4693). Henrik Wichmann fot. 1997. - Head-end of "tomb tree" no. 1, c. 1793, cf. fig. 33.

Fig. 36. Herschendfamiliens gravsted set fra sydøst (s. 4694). KdeFL fot. 1997. - *The burial-ground of the Herschend family in the south-east corner of the churchyard. The majority of the tombstones are from the 19th century.*

loftet og 1951 indgået i Horsens Museum (inv.nr. 4049).

2) †Jernkors, fra 1800rnes senere del. Oval skriftplade uden indskrift, med dobbeltvolutter

foroven og forneden. Den tilhørende stav dekoreret med volutter. Oven for skriftpladen trekantet figur, hvorpå kors.⁶³ Formentlig endnu på kirkegården 1951.

KILDER OG HENVISNINGER

Ved embedet: Synsprot. 1862 ff. - Se i øvrigt fortegnelse over arkivalier vedr. kirkerne i Gammel Skanderborg amt i almindelighed s. 2874 samt forkortelser s. 2875. Fagordbog s. 15.

NM2: Håndskrift: F. Uldall: Om de danske Landsbykirker III, 1884, s. 95-97. - Indberetninger ved Eigil Rothe 1924 (kalkmalerier), Georg N. Kristiansen 1941, 1951 og 1953 (indskrift på lydhimmel, altertavle, alterbordspanel, prædikestol), Mogens Larsen 1974 og 1983 (kalkmalerier, prædikestol), Mette Jensen og Kirsten Trampedach 1987 (kalkmalerier).

Notebøger: NM2: Søren Abildgaard IX, 1771, s. 55 (indskrift på pulpitur og kirkedør), C. M. Smidt CXXIII, udut., s. 29-30 (bygning, inventar).

Tegninger og opmålinger. NM2: Smedejernsgravminde ved Aage Jørgensen, udut.

Kgl.bygn.insp. Århus: Korrespond. og tegn. siden 1918.

Litteratur: MeddÅrhSt. 1968, s. 48 (nyt altersæt), 1969, s. 47 (nyt orgel), 1987, s. 122 (restaurering af kalkmalerier og anskaffelse af tekstiler), 1996, s. 153 (ombygning af kapel). Landskabskontoret i Vejle amt: Kirkernes omgivelser, s.55.

Historisk indledning ved Lars Bisgaard, beskrivelse af kirkegård og bygning ved Kjeld de Fine Licht, kalkmalerier og inventar ved Sissel F. Plathe, orgel ved Ole Olesen og gravminder ved Mads Eriksen. Engelsk oversættelse ved Jean Olsen. Redaktionen afsluttet 1997.

¹ DiplDan. 4. rk. IV, nr. 493, Repert. I, nr. 4690.

² DaMag. 4. rk. II, 40.

³ RA. DaKanc. Registerbøger på tiender i Fyns, Århus, Ribe og Viborg stifter til bortfæstelse. Andre forleninger af kirketienden anført i KancBrevb.: 6. sept. 1604 til Birgitte Rosenkrantz til Rask, enke efter lensmand på Skanderborg, Claus Glambek. 22. nov. 1631 til mag. Jørgen Pedersen Obel, sognepræst i Skanderborg. Ang. kongetienden: Omk. 5. jan. 1567 til ovennævnte Niels Grøn; herefter kendes kun forleninger til embeder uden afgift: 26. dec. 1579 til Niels Mund. 14. marts 1600 til Niels Frandsen, sognepræst i Gangsted-Søvind (to års korn- og kvægtiende efter præstegårdens brand). 9. sept. 1638 til enken efter mag. Jørgen Pedersen som understøttelse.

⁴ Kronens Skøder 16. marts. LA Vib. Århus bispearkiv. Adk. på jura patronatus 1615-1712 (C3. 1152).

⁵ LA Vib. Århus bispearkiv. Adkomster på jura patronatus 1615-1712 (C3. 1152).

⁶ LA Vib. Århus bispearkiv. Kirkeresk. og kirkernes jura patronatus 1695-1738 (C3. 1153).

⁷ LA Vib. Århus bispearkiv. Kirkernes jura patronatus 1756-88 (C3. 1154).

⁸ RA. Rtk. 6 års kirkeresk... 1620.

⁹ Breve til og fra Herluf Trolle og Birgitte Gøye ved G. L. Wad 1892, II, s. 154.

Fig. 37. Støbejernskors over Hans Pedersen Winther †1854 (s. 4695). Henrik Wichmann fot. 1997. - Cross of cast iron for Hans Pedersen Winther, died 1854.

Fig. 38. Gravsten nr. 4, over Peder Herschend †1853 og hustru Emmy, født Fischer, †1881 (s. 4695). KdeFL fot. 1997. - Tombstone no. 4.

¹⁰ Sognebeskrivelse i NM (1894). Anders Horsbøl Nielsen, Horsens museum, har udpeget lokaliteten og angivet fragmenter i museet (HOM 1006X1-2).

¹¹ RA. Rtk. Rev. rgsk. Århus stifts rgsk. 1680-84.

¹² LA Vib. Århus bispearkiv. Kirkesyn 1700-1803 (C3. 1166-76).

¹³ LA Vib. Provstearkiver. Voer hrd.s. provsti 1780-1812. Indk. breve (C30D 7).

¹⁴ Synsprot. 1862 ff.

¹⁵ LA Vib. Provstearkiver. Voer-Nim hrd. Synsprot. 1855-1938.

¹⁶ Abrahamsen: Orientering, s. 57: 15,2°.

¹⁷ Trods den kgl. bygningsinspektørs modstand blev skibets østre, oprindelige taggavl fjernet i 1940'erne. Som niche udvendig på korgavlen ses en sekundær, nu tilmuret lysåbning.

¹⁸ RA. DaKanc. Kone. og indl. til Sj. Reg. 1699-1771 1701, nr. 73.

¹⁹ LA Vib. Provstearkiver. Århus amts søndre provsti. Synsprot. 1817-54 (C30 I2).

²⁰ LA Vib. Århus bispearkiv. Kirke- og præstegårdssyn 1830-35 (C3. 1177).

²¹ LA Vib. Præstearkiv. Torrild-Vedslet. Div. dok. 1760-1928 (C379. 23).

²² Jfr. Sixten Ringbom: Bild och avlat, i *Iconographisk Post* 1983, nr. 3, s. 8-18.

²³ Søren Kaspersen: Kain og Abels offer i dansk, romansk vægmaleri, i *Imagines Medievales. Studier i medeltida ikonografi, arkitektur, skulptur, måleri och konsthantverk. Acta Universitatis Upsaliensis Ars Suetica 7. Uppsala 1983, s. 211-260, specielt s. 212, 216.*

²⁴ Rosetterne, der er ret specielle for Århusområdet, er beslægtet med dem i Tønning (s. 4054) og Adslev (s. 3108).

²⁵ Liber Daticus, 1983- (Ved embedet). Samlet bestilling bestående af antependium, kortæppe og tre messehagler, en grøn, en gylden og en violet.

²⁶ Note 13. Der er sandsynligvis tale om det våben, der 1743 tildeltes rigsgreve Philip Ditlev Trampe. De omtalte navne kan, foruden Jørgen Ditlev Trampes, have været den ene eller begge hans to hustruers, Louise Henriette Elisabeth von Scholten (†1774), begravet i Østbirk sammen med to af sine fem børn (s. 4503), og Sophie Amalie von Sehested (†1838).

²⁷ LA Vib. Godsarkiver. Herschendsgave. Astrup, Vedslet og Vitved kirker 1879-1904 (G338. 33).

²⁸ Efter sognepræstens forslag.

²⁹ Et yndet motiv i samtiden, kopier af Opstandelsen,

Fig. 40. Maleri fra 1899 i altertavlens topstykke, Jesu fødsel, kopi efter Carl Bloch, udført af Lucie Friis (s. 4685). H. Wichmann fot. 1996. - *Painting from 1899 on the top section of the altar-piece. The Nativity, copied after Carl Bloch by Lucie Friis, cf. fig. 19.*

Fig. 39. Futteral af træ, formentlig 1786, til kalk og disk (s. 4686). H. Wichmann fot. 1996. - *Wooden case, probably 1786, for the chalice and paten.*

findes også i Stilling (s. 2959), Grædstrup (s. 3949), Them (s. 4124) og Ejstrup (s. 4193) udført hhv. af Karen Wiehe, Astrid Engel og Jens Thomsen Jensen, endvidere i Yding (s. 4528).

³⁰ De to malerier skulle være kopier efter Carl Bloch; Kristi fødsel, i Bedestolen i Frederiksborg slotskirke og Opstandelsen, i Jakobskirken i København. Synsprot.

³¹ Ifølge RA, Kunstakademiets journal 1896 No. 6 og 1897 No. 6, ansøgte hofjægermester Friis om tilladelse for sin datter til at udføre to kopier efter Carl Blochs »Kristi Fødsel« til Vedslet kirke. 1897 kunne de indsendte kopier ikke godkendes af Akademiet med mindre de ved omarbejdelse blev bedre. Den omtalte hofjægermester Friis er formentlig Johannes Friis på Lyngbygård uden for Århus; han havde ved folketællingen 1880 to døtre, Ingeborg Lucie og Ingeborg.

³² Efter Knud Rasmussen Brandts død 1778 blev værkstedet videreført af enken med hjælp af sønnerne Nicolai, Andreas og Peter Brandt, der alle var udlært hos deres far. Sættet kan være udført af Nicolai Brandt (jfr. kalk i Ring-Brædstrup, s. 3998), der ved moderens død 1785 vist blev værkstedets leder.

³³ Jfr. note 8. Afkirkens penge blev brugt fem rdl. til materiale samt for 20 sk. guld.

³⁴ JySaml. 4. rk. VI, 330.

³⁵ Samtidig skænkedes 12 særkalke, ligeledes af sølv, fra Frantz Hingelberg. Senere suppleret med yderligere 12.

³⁶ Jfr. note 11 og LA Vib. Århus bispearkiv. Voer Hrds.bog 1687 (C3. 1104).

³⁷ Indgår i den samlede bestilling, nævnt i note 25.

³⁸ Jfr. note 13. Våbenskjolde svarende hertil kan ses på Rodsteens messehagel, skænket 1706, i Århus domkirke (s. 522).

³⁹ Jfr. C. A. Jensen: Snedkere og Billedsnidere, 1911, s. 73, Chr. Heilskov: Hjelmlev Herred. Historisk-topografisk skildret, i ÅrbÅrhSt. XVI, 1923, s. 29.

⁴⁰ Jfr. Chr. Heilskov, note 39. Efter Oluf Olufsen død beboedes Hedemølle af Rasmus Olufsen og Morten Olufsen, formentlig sønner af Oluf Olufsen og Maren Mortensdatter.

⁴¹ Samme citat som i Hylke, men med variationer i bogstaveringen.

⁴² Ved restaureringen 1953 blev oven på himlen fundet to topstykker, der istandsattes og kopieredes.

⁴³ 1944 stod tre gavle på loftet; heraf indleveredes tilsyneladende kun to til Horsens museum. Gavlen i museets udstilling har en total højde på 125 cm.

⁴⁴ Synsprot. Den ene stol ses på et fotografi fra 1933.

⁴⁵ Tegnet af Martin Nyrop.

⁴⁶ Synsprot. Døren opgives her at være dateret 1583.

⁴⁷ Sidstnævnte udført af snedkermester Natale Apostoli, Grumstrup.

⁴⁸ Ses på ældre fotografier i NM. Sidstnævnte gang ophængt på skibets nordvæg.

⁴⁹ Udført af snedkermester Natale Apostoli, Grumstrup.

⁵⁰ På mellemladen oplyses med fordybede versaler: »Udført af Kunstsmid Knud Eiby Odense i Aaret 1933.«

⁵¹ Liber Daticus. Ved embedet.

⁵² Jfr. bl.a. Sønder Galten (s. 2116) og Randlev (s. 2489). Dog synes forskellene for store til at godtgøre en tilskrivning.

⁵³ Jfr. P. Bang Termansen: Gravstene på Horsenseggen, i ÅrbGIBy 1987, s. 18. Inga Linde Jensen, Vedslet, har venligst stillet sine notater vedrørende gravtræerne til rådighed for redaktionen.

⁵⁴ Før 1729 Gesing Mølle, til 1796 Gesing Ødemølle, derefter Herschendsgave, jfr. ÅrbÅrhSt. (note 39) s. 26-28.

⁵⁵ Formentlig den Mads Christoffersen Ml der nævnes på nr. 3.

⁵⁶ Erik Hauberg Lund: Ryttergårde og grønne tofter, Gedved 1989, nævner s. 74 Mads Christoffer Møller, som 1809 fik skøde på Kejlstrupgård i Grumstrup.

⁵⁷ Ifølge ÅrbÅrhSt. (note 39) var Peder Sørensen Herschend født 24. marts 1724 og døde 28. februar 1796.

⁵⁸ Ifølge ÅrbÅrhSt. (note 39) søstersøn til Peder Sørensen Herschend, der døde barnløs.

⁵⁹ Ifølge Lund (note 56), s. 83, sognefoged, g. m. Ane Marie Seiersdatter, Seiersminde, Grumstrup.

⁶⁰ Jfr. Aase Faye: Danske Støbejernskors. Bearbejdet og udgivet af Jan Faye 1988, s. 102, nr. 196.

⁶¹ Søren Knudsen i Vejle Amts Aarbøger, 1919, s. 99, Bill. V, no. 2, og Aage Jørgensen: Danske Gravminde af Smedejern, 1951, s. 14.

⁶² V. Norn, Notebog.

⁶³ Beskrivelsen bygger på Søren Knudsens tegning. Aage Jørgensens skitse (i NM2) afviger på visse punkter.

SUMMARY

Vedslet church presumably dates from about 1200, and does not differ much from the great majority of small churches in eastern Jutland. The walls are built of granite ashlar outside, and field stones inside. Only the apse is unusual due to its relatively small size and masonry consisting of tufa and field stones. A characteristic, for example, which seems reminiscent of the apse at Tulstrup church (p. 3682).

In the decades round 1500, i.e. the generations prior to the Reformation in 1536, the church was altered and enlarged as has been the case in many other places. The chancel was given vaulting and this was combined in a fairly unusual

way with a partition wall (with door openings), which separated the apse from the rest of the church. Later on it was turned into a sacristy (cf. Nørre Snede, p. 4224), and in the same period a tower and porch were added to the fabric. To begin with the first storey of the tower was unlikely to have given access to the church itself but would have been entered from outside. An arrangement of this kind was not uncommon for the area. Two belfry lights are preserved (a variation) of the divided type characteristic of many late medieval towers in the Århus diocese.

In the 1870s the present large windows were put in, and in 1933 the ceiling received its lively

decoration in shades of blue and grey executed by a local painter.

The church's oldest piece of furniture is the customary Romanesque font of granite. The late medieval trapeziform altar was enlarged to the west in the 18th century. In the font is a baptismal dish of south German origin from 1550-1575; the altar candlesticks are from c. 1600. The interior of the church is largely characterised by furniture dating from the first half of 17th century supplied by Oluf Olufsen of Hedemølle and his workshop. The altar-piece from 1610-1620 displays paintings dating from 1899, which are copies after Carl Bloch. Oluf Olufsen's signed pews are from 1634, and the sounding-board was executed in 1639 in payment of his own and his wife's grave in the

church. The pulpit from 1641 is presumably from his workshop, however the paintings on the arcade panels date from the 18th century. The altar frontal from c. 1700 was covered by an antependium of shot velvet and silver mounts donated by the church's patron, Jørgen Ditlev Trampe, who at the same time made the gift to the church of a matching chasuble. In 1785 the chalice and paten were stolen, but replaced the following year by a set made by Knud Rasmussen Brandt's workshop in Horsens, donated by Peder Herschend of Herschendsgave. The furniture's dark polychromy dating from the 19th century was removed during a restoration in 1953, and earlier polychromy was in part recreated. In 1984 and 1985 an antependium and three chasubles were woven by Ester Bové Reintoft.

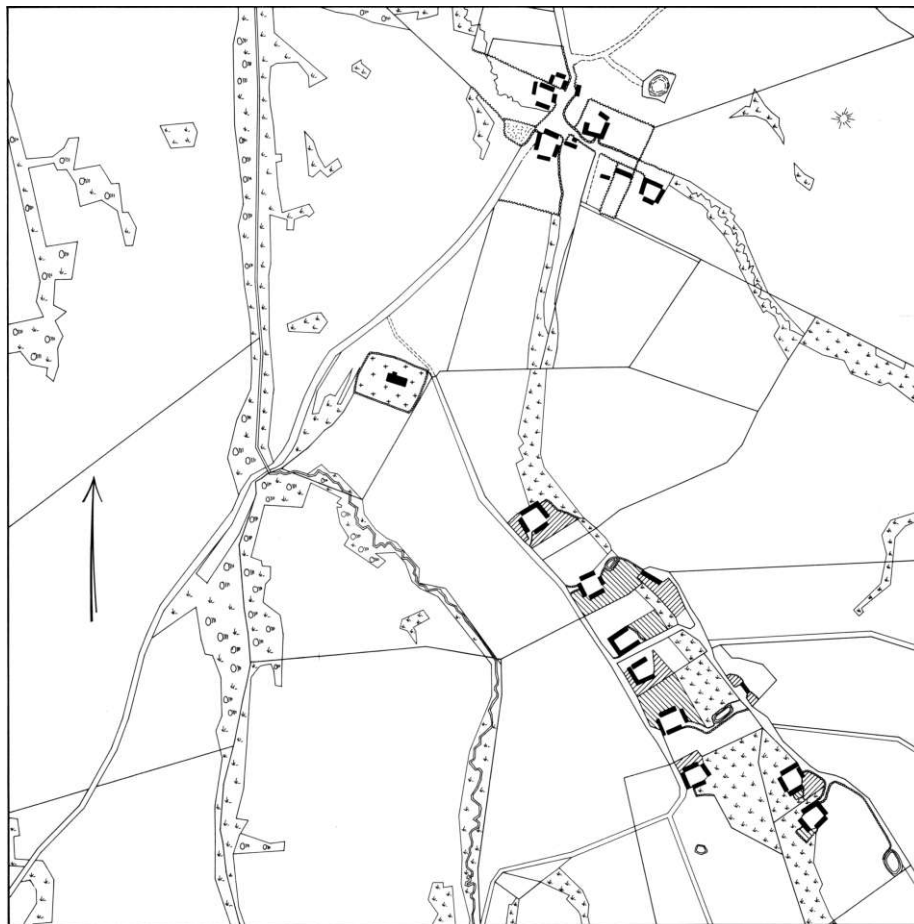

Fig. 41. Assendrup og Vedslet 1:10.000. Opmålt henholdsvis 1814 af Jens Grouleff, 1817 af T. O. Hillerup og 1817 af J. W. Ammundsen. Rettelser medtaget til 1857. Kopieret af Birgitte Andreassen 1982 og suppleret af Jørgen Wichmann 1997. - Map of the two villages in the neighbourhood of the church.